

[https://doi.org/10.31891/2307-5740-2022-310-5\(1\)-31](https://doi.org/10.31891/2307-5740-2022-310-5(1)-31)

УДК 338.242+504:332.14

Оксана ТАРАСОВА

Вінницький національний аграрний університет

<https://orcid.org/0000-0001-5397-8449>

e-mail: sosuresosure@ukr.net

СУЧАСНІ ТRENДИ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ЕКОЛОГО-ОРІЄНТОВАНОЇ ЕКОНОМІКИ

У статті вказано на актуальності формування та реалізації політики формування інвестиційно-інноваційного забезпечення становлення та розвитку еколого-орієнтованої економіки. На прикладі областей Карпатського регіону України ідентифіковано ключові проблемні сфери в частині забезпечення сталого еколого-орієнтованого розвитку регіональної економіки. Визначено напрями та засоби регіональної політики переходу до еколого-орієнтованого типу розвитку регіонального господарства. Визначено стратегічні пріоритети політики забезпечення розвитку еколого-орієнтованої економіки, а саме смартпросторовий розвиток, зростання ролі секторів зеленої економіки, дотримання принципів безпеки споживання та соціальної відповідальності, посилення резистентності екологічної системи, збалансування споживання, формування чистого та безпечного життєвого простору. Визначено мету політики збереження навколишнього природного середовища, яка полягає в подоланні екологічної кризи та покращенні параметрів екологічної компоненти якості життя населення. Визначено цільові орієнтири політики покращення екологічного стану території, зокрема в частині збереження і відновлення природного капіталу, забезпечення чистоти повітря, води і території, переходу до зеленої економіки, формування моделі екологічно доцільної поведінки населення і суб'єктів господарювання. Визначено інструментарій формування інноваційно-інвестиційного забезпечення еколого-орієнтованого розвитку економіки регіону.

Ключові слова: регіональний розвиток, політика, еколого-орієнтований підхід, сталий розвиток, інноваційно-інвестиційне забезпечення.

Oksana TARASOVA

Vinnitsia National Agrarian University

CURRENT TRENDS INNOVATION AND INVESTMENT ENSURING THE DEVELOPMENT OF AN ENVIRONMENTALLY-ORIENTED ECONOMY

The purpose of the article is to analyze the state of ecological determinants of the development of the region, to justify the directions and means of the regional policy of transition to an ecologically oriented approach in relation to the development of the economy and the formation of its innovation and investment support.

The article points out the relevance of the formation and implementation of the policy of formation of investment and innovation support for the formation and development of an ecologically oriented economy. On the example of the regions of the Carpathian region of Ukraine, key problem areas in terms of ensuring sustainable ecologically-oriented development of the regional economy have been identified. The directions and means of the regional policy of transition to an ecologically oriented type of development of the regional economy have been determined. The toolkit for the formation of innovation and investment support for ecologically oriented development of the region's economy has been determined.

The strategic priorities of the policy of ensuring the development of an ecologically-oriented economy have been determined, namely smart spatial development, increasing the role of green economy sectors, compliance with the principles of consumer safety and social responsibility, strengthening the resistance of the health care system, balancing the labor market and employment of the population, forming a clean and safe life space. The purpose of the environmental protection policy is determined, which consists in overcoming the ecological crisis and improving the parameters of the ecological component of the quality of life of the population.

Target guidelines for the improvement of the ecological state of the territory have been determined, in particular in terms of preservation and restoration of natural capital, ensuring the cleanliness of air, water and territory, the transition to a green economy, the formation of a model of ecologically appropriate behavior of the population and business entities. The toolkit for the formation of innovation and investment support for ecologically oriented development of the region's economy has been defined.

The scientific novelty of the research results lies in the fact that the methodological and applied provisions of a comprehensive approach to overcoming the ecological crisis and improving the parameters of the development of an ecologically oriented economy are substantiated; the specificity of the approach is the orientation towards the formation of ecologically appropriate behavior - a system of human actions and deeds aimed at preserving, improving, as well as proactive activities to restore the state of the environment.

Key words: regional development, policy, ecologically oriented approach, sustainable development, innovation and investment support.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями

Екзистенційні виклики сьогодення все більше загострюють і виносять на перший план проблематику переходу до сталого розвитку територій, коли в основі пріоритетів державної та регіональної політики не максимізація доходу і прибутку, а стабільність і згуртованість громади навколо збереження природного середовища та функціонування і розвитку соціально-економічної системи без техногенного навантаження на природне середовище (Програма соціальної політики ЄС), а також поєднання такої

політики з пріоритетами екологізації економіки і суспільства, раціональності використання ресурсів, захисту біорізноманіття (Програма «Європейський Союз для довкілля» (EU4Environment) для країн Східного партнерства на 2019–2022 рр., Європейський «зелений» курс на 2030 і 2050 р.).

Відомо, що для багатьох територій і областей Карпатського регіону України характерний цілий комплекс екологічних проблем (і це попри унікальність територій цього регіону, високий рівень їх потенціалу в частині рекреації та оздоровлення, відпочинку і туризму тощо), які слід враховувати крізь призму їх впливу на якість життя населення. Це забруднення поверхневих та підземних вод, потрапляння забруднюючих речовин у водні об'єкти, забруднення повітря та зміна його складу через промислові та інші викиди, порушення балансу природного середовища внаслідок виснажливого видобування корисних копалин та мінеральних вод, незаконне вирубування лісів Карпат, зміна структури земельних ресурсів через забудови, негативні фізико-географічні процеси, зниження родючості ґрунтів і т. ін.

Зміна ситуації на краще та перехід до засад сталого розвитку областей Карпатського регіону України (Львівська, Івано-Франківська, Чернівецька та Закарпатська області) потребує впровадження засад еколого-орієнтованої економіки. Водночас, вельми важливо аби такі процеси відбувалися саме на інноваційно-інвестиційних засадах, що дозволить, по-перше, врахувати і впровадити цілий комплекс смарторієнтованих практик до розвитку економіки і суспільства; по-друге, відшукати доступний та ефективний інвестиційний ресурс на такі цілі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Тенденцією сучасних наукових досліджень є гуманізація і екологізація. У центрі уваги перебуває людина, а якість життя населення слугує інтегральною характеристикою рівня розвитку суспільства. Відповідно, значна частина наукових публікацій присвячена проблематиці гарантування якості життя населення через задіяння спектру соціальних та безпосередньо екологічних чинників (М. Агваєр, М. Білз [1, с.2725-2756], Д. Зтерн [11, с.68-76]). У цих та інших публікаціях визначено сутнісно-змістові характеристики еколого-орієнтованої економіки, її структура та чинники формування.

Вельми актуальними на нині публікаціями, які суттєво розвинули як низку класичних теорій, так і сформулювали принципово нове теоретичне підґрунтя в царині екологічної безпеки та еколого-орієнтованої економіки в її основі, стали дослідження з проблем вразливості територій. Власне, якість життя – вагомий чинник й індикатор соціальної вразливості населення в аспектах його стійкості до різного роду небезпек, зокрема екологічних (В. Беренгер та А. Вердер-Чоучейн [2, с.1259-1276], К. Бергштранд, Б. Меєр, Ю. Чанг [3, с.391-409], Т. Васильців, О. Мульска та ін. [9], Е. Вебб, Д. Блейн, А. Мак Мунн, Г. Нетувелі [10, с.542-547]).

Як сучасні наукові дослідження, так і практичний досвід все більше зміщують акценти в дослідженні якості життя у бік еколого-економічних чинників, адже підтримання екологічної рівноваги та забезпечення стабільності – потужні чинники добробуту, врешті – забезпечення сталого розвитку територій. Йдеться про дослідження таких аспектів, як добробут (Р. Діамонд [4, с.479-524], Дж. Ротбаум [8, с.15-24]), багатство (Мак Лауглін і Дж. Купер [7, с.233-248]), доходи й витрати домогосподарств (Б. Кіз, Н. Махоні, Х. Янг [6, с.54-58]) та інші науковці.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується стаття

Підтримання екологічної рівноваги в сенсі загальної філософії економічного розвитку територій і досягнення за рахунок цього злагодженості та стабільності стають все більш актуальними передумовами досягнення сталого розвитку регіону. На сучасному етапі розвитку України особливо актуальними є дослідження проблематики еколого-орієнтованої економіки саме на регіональному рівні, коли відповідна специфіка пов'язана передусім із проблемами знеліснення територій та деградації лісових екосистем, порушення гідрологічного режиму рік, що часто призводить до повеней та інших небезпечних стихійних процесів, виснаження сільськогосподарських земель, забруднення регіону відходами різного ступеня безпеки. Такі умови та чинники формують середовище екологічної вразливості регіону, визначають перспективи його подальшого економічного зростання і добробуту населення, а отже, повинні враховуватися у плануванні регіонального розвитку. Дослідження за цими напрямками мають постійну актуальність.

Формулювання цілей статті

Метою статті є аналізування стану екологічних детермінант розвитку регіону, обґрунтування напрямів та засобів політики переходу до еколого-орієнтованого підходу відносно розвитку економіки та формування її інноваційно-інвестиційного забезпечення.

Виклад основного матеріалу

Як відомо, поняття еколого-орієнтованого економічного розвитку регіону здебільшого трактується науковцями як закономірний комплексний процес нарощування потенціалу регіональної системи, спрямований на ефективне використання наявних ресурсів та збалансований просторово-територіальний

розвиток на принципах саморегулювання, досягнення динамічної рівноваги між економічною та екологічною складовими, прогнозування негативних екологічних наслідків економічної діяльності для їх запобігання задля підвищення якості життя населення.

Розділяючи такі погляди, додамо, що потрібно ще більше підняти рівень актуальності планування регіонального розвитку безпосередньо на засадах еколого-орієнтованого підходу, який, по суті, безальтернативний. Гонитва за ефективізацією виробництва практично завжди має свої дефекти, негативні наслідки, що полягають у критичному, надмірному виснаженні ресурсів – матеріальних, технічних, людських, інтелектуальних, врешті-решт – природно-ресурсних. Відтак, класиками теорії сталого зростання вже давно доведено системні переваги еколого-орієнтованого розвитку, який, як правило, менш динамічний, однак поступовий і стабільний, дозволяє досягати позитивних змін в регіональному розвитку за всіма складовими – економічним, соціальним, демографічним, екологічним і т. п. І це все забезпечує збереження первинної еко-системи регіону як провідної компоненти високого рівня якості життя населення. Відтак, як сутнісно-концептуальні, так і методико-прикладні положення дослідження еколого-орієнтованого розвитку економіки регіону слід розвивати з дотриманням принципів, орієнтованих на: збереження і відновлення природного капіталу; забезпечення чистоти повітря, води і території; перехід до зеленої економіки; формування моделі екологічно доцільної поведінки суб'єктів господарювання, мешканців і гостей регіону. Специфікою підходу є зорієнтованість на формування екологічно доцільної поведінки – системи дій і вчинків суб'єкта (людини, домогосподарств, підприємств, органів влади), спрямованих на збереження, покращення, а також проактивну діяльність з відновлення стану довкілля.

Однак, передумови формування екологічно-орієнтованого підходу до розвитку економіки Карпатського регіону України, на жаль, не сприятливі, підтвердження чого знаходимо у низці негативних значень провідних індикаторів екологічного стану та безпеки регіону. Так, якщо забір води із природних водних об'єктів в аналізованих областях не високий, що не завдає значної шкоди водоймам, то Львівська область при цьому характеризується надмірними обсягами скидання забруднених зворотних вод у поверхневі водні об'єкти (табл. 1). У 2020 р. відповідний показник становив 18,1 м куб. у розрахунку на одну особу населення регіону. Значення цього показника перевищувало середньо державне.

Таблиця 1

Показники водних ресурсів Карпатського регіону України, 2015–2020 рр.

Показники	Області	Роки					2020/2015		
		2015	2016	2017	2018	2019	2020	+/-	%
Забір води зі природних водних об'єктів, м ³ на 1 особу	Закарпатська	28,6	30,2	35,8	37,4	31,9	33,7	5,10	117,83
	Івано-Франківська	65,8	61,6	64,6	69,9	69,4	68,4	2,60	103,95
	Львівська	71,8	70,2	69,6	68,2	67,3	67,2	-4,60	93,59
	Чернівецька	64,8	72,7	72,8	74,0	71,0	69,4	4,60	107,10
	Україна	226,8	232,6	217,6	268,0	265,2	263,8	37,00	116,31
Скидання забруднених зворотних вод у поверхневі водні об'єкти, м ³ на 1 особу	Закарпатська	1,6	3,2	3,2	3,2	2,4	2,3	0,70	143,75
	Івано-Франківська	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	-	100,00
	Львівська	17,8	18,2	28,1	16,7	17,9	18,1	0,30	101,69
	Чернівецька	2,2	2,2	2,2	2,2	1,1	1,1	-1,10	50,00
	Україна	20,5	16,4	23,5	22,6	17,6	17,2	-3,30	83,90
Потужність очисних споруд, м ³ на 1 особу	Закарпатська	34,9	39,7	39,7	39,8	39,9	39,8	4,90	114,04
	Івано-Франківська	94,0	79,7	80,6	90,3	82,6	81,6	-12,40	86,81
	Львівська	106,1	106,6	109,9	110,6	112,3	114,5	8,40	107,92
	Чернівецька	76,9	77,1	77,2	72,9	72,1	72,0	-4,90	93,63
	Україна	135,7	133,6	127,8	127,6	132,4	134,4	-1,30	99,04

Джерело: складено за даними: Статистичний збірник «Регіони України» 2020. Частина 1. Державна служба статистики України. 2021. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2021/zb/12/Reg_UI.pdf

Достатньо низькою залишається потужність очисних споруд в аналізованих областях. Так, якщо відповідне середньо державне значення становить 127-135 м куб. на одну особу населення, то у 2020 р. відповідний показник у Закарпатській області становив лише 39,8 м куб. на одну особу населення, що було у понад три рази нижче. Нижчими були й значення відповідного показника у Чернівецькій та Івано-Франківській областях – 72,0 та 81,6 м куб. на одну особу населення відповідно, що також поступається середньо державному рівню на близько 40–50 %. Найвищим було значення цього показника у Львівській області – 114,5 м куб. на одну особу населення. Та навіть воно поступається середньо державному рівню.

Значно негативнішою є ситуація зі забрудненням повітряного басейну областей Карпатського регіону України. Тут ситуація особливо критична у Івано-Франківській області, де обсяги викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел забруднення в розрахунку на одну тисячу осіб майже удвічі вищі, ніж в середньому в Україні (табл. 2). Значення показника у всіх роках аналізованого періоду було вищим, ніж в середньому в країні. У 2020 р. відповідний показник становив 147,4 тонни на 1 тис. осіб, тоді як в Україні – 57,9 тонн на 1 тис. осіб.

Таблиця 2

Показники повітряного басейну Карпатського регіону України, 2015-2020 рр.

Показники	Області	Роки						2020/2015	
		2015	2016	2017	2018	2019	2020	+/-	%
Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел забруднення, т на 1 тис. осіб, у т.ч.:	Закарпатська	3,5	3,9	2,5	3,2	3,0	3,1	-0,40	88,57
	Івано-Франківська	162,0	142,5	144,0	161,2	149,8	147,4	-14,6	90,99
	Львівська	40,4	40,7	43,1	42,3	35,4	33,2	-7,20	82,18
	Чернівецька	3,5	3,3	3,6	3,0	2,7	2,6	-0,90	74,29
	Україна	66,8	72,3	61,0	59,5	58,7	57,9	-8,90	86,68
оксиду вуглецю, т на 1 тис. осіб	Закарпатська	0,6	0,9	0,7	0,8	1,0	1,0	0,40	166,67
	Івано-Франківська	2,2	2,1	2,3	2,6	3,0	2,9	0,70	131,82
	Львівська	3,2	2,6	2,1	2,1	1,8	1,7	-1,50	53,13
	Чернівецька	1,0	0,9	1,0	0,7	0,6	0,6	-0,40	60,00
	Україна	17,9	18,9	17,2	17,7	17,9	17,8	-0,10	99,44
метану, т на 1 тис. осіб	Закарпатська	1,9	2,1	0,6	1,2	0,6	0,7	-1,20	36,84
	Івано-Франківська	5,6	4,8	5,8	5,8	5,9	5,8	0,20	103,57
	Львівська	18,2	17,0	17,1	19,2	17,6	16,9	-1,30	92,86
	Чернівецька	0,2	0,2	0,3	0,3	0,3	0,3	0,10	150,00
	Україна	12,0	11,0	11,8	10,7	10,5	10,4	-1,60	86,67
діоксиду азоту, т на 1 тис. осіб	Закарпатська	0,5	0,5	0,5	0,6	0,7	0,8	0,30	160,00
	Івано-Франківська	10,8	9,6	10,5	12,0	11,1	11,0	0,20	101,85
	Львівська	2,4	2,5	2,7	2,6	2,3	2,4	-	100,00
	Чернівецька	0,2	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,10	150,00
	Україна	5,5	5,6	5,1	5,1	4,9	4,7	-0,80	85,45
оксиду азоту, т на 1 тис. осіб	Івано-Франківська	0,1	0,2	0,4	0,5	0,6	0,6	0,50	6,0 р.
	Україна	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	-	100,00

Джерело: складено за даними: Статистичний збірник «Регіони України» 2020. Частина 1. Державна служба статистики України. 2021. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2021/zb/12/Reg_UI.pdf

В інших областях регіону ситуація була краща, однак високою залишається забруднюваність атмосферного повітря у Львівській області – 33,2 тонни у розрахунку на 1 тис. осіб населення.

У структурі забруднення атмосферного повітря критичною є ситуація у Івано-Франківській області за метаном та діоксидом азоту. У 2020 р. відповідний показник по метану становив 16,9 тонн на 1 тис. осіб, тоді як середньо державне значення перебувало на рівні 10,4 тонни на 1 тис. осіб, що було на 38,5 % менше. По діоксиду азоту відповідні показники становили 11,0 та 4,7; відтак рівень забруднення атмосферного повітря цією речовиною у Івано-Франківській області перевищував середнє значення в Україні у 2,3 рази.

Позитивно, що для областей Карпатського регіону України не характерна ситуація з високим рівнем відходів. Так, за показниками утворення відходів I-III та IV класів небезпеки значення показників для всіх аналізованих областей суттєво нижчі, ніж у середньому в країні (табл. 3). Однак, варто звернути увагу на те, що за 2015-2020 рр. істотно збільшилися обсяги відходів I-III, а також й IV класу небезпеки в розрахунку на одну особу населення у Івано-Франківській області. Темпи зростання становили 183,3 % та 141,8 % відповідно. Це негативно.

Збільшилися також і показники обсягу відходів IV класу небезпеки в розрахунку на одну особу населення у Закарпатській області – на 13,7 %.

Однак, для областей регіону характерною проблемою є утилізація відходів. Зокрема, значення цього показника за відходами I-III класу небезпеки було критично низьким у 2020 р. у Львівській області – лише 0,05 і це коли в країні в середньому утилізується до 48 % відходів цього класу небезпеки. Ситуація краща за утилізацією відходів IV класу небезпеки, проте тут знову ж таки у Львівській області рівень утилізації відходів залишається низьким – 0,15 у 2020 р., тоді як в середньому в країні – 0,22.

Для аналізованих регіонів характерною стала ситуація з низькою активністю у сфері економіки природокористування. Так, низькими тут залишаються обсяги капітальних інвестицій на охорону навколишнього природного середовища (табл. 4). Якщо у 2020 р. в середньому за областями України на такі заходи було виділено 394,2 тис. грн в розрахунку на 1 тис. осіб населення, то, до прикладу, в Закарпатській області лише 14,8 тис. грн. Низькими залишаються значення відповідних показників у Чернівецькій та Івано-Франківській областях. Ситуація краща у Львівській області, але й тут обсяги капітальних інвестицій на охорону навколишнього природного середовища у 2020 р. поступалися середньо державному значенню на 54,8 %.

Додатковим підтвердженням низького рівня витрат (інвестицій) в аналізованих регіонах на охорону навколишнього природного середовища є рівень таких інвестицій до загальних обсягів інвестування в областях. Так, у Закарпатській, Львівській та Чернівецькій області інвестиції на охорону навколишнього природного середовища не становили навіть 1 % від загальних обсягів інвестування в регіоні. Значення цього показника вище в Івано-Франківській області. В середньому за 2015-2020 рр. це 2-3 %. Однак, знову ж таки значення цього показника для Івано-Франківської області у 2020 р. було нижчим, ніж в середньому в Україні.

Таблиця 3

Показники відходів у Карпатському регіоні України, 2015–2020 рр.

Показники	Області	Роки						2020/2015	
		2015	2016	2017	2018	2019	2020	+/-	%
Утворення відходів I-III класу небезпеки, на 1 особу, кг	Закарпатська	2	1,1	1	0,5	0,5	0,5	-1,50	25,00
	Івано-Франківська	2,4	2	5	2,7	4,3	4,4	2,00	183,33
	Львівська	0,6	0,8	1	1,1	1,6	1,8	1,20	3,0 р.
	Чернівецька	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	-	100,00
	Україна	13,7	14,6	14,2	14,8	13,2	12,8	-0,90	93,43
Утворення відходів IV класу небезпеки на 1 особу, кг	Закарпатська	104,2	122,5	136,8	147,7	121,4	118,5	14,30	113,72
	Івано-Франківська	1534,6	1399,3	1408,6	1429,4	2178,4	2175,1	640,50	141,74
	Львівська	1164	1093,8	979,7	845,9	811,7	809,4	-354,60	69,54
	Чернівецька	437,4	427,3	406,6	340	352,8	350,7	-86,70	80,18
	Україна	7274,6	6919	8601,7	8320,5	10492,2	10554,3	3279,70	145,08
Коефіцієнт утилізації відходів I-III класу небезпеки	Закарпатська	0,00	0,07	0,08	-	-	-	-	-
	Івано-Франківська	1,03	1,18	0,39	0,97	0,62	0,59	-0,44	57,28
	Львівська	-	0,10	0,12	0,15	0,05	0,05	0,05	-
	Чернівецька	-	-	-	-	-	-	-	-
	Україна	0,54	0,54	0,50	0,44	0,46	0,48	-0,06	88,89
Коефіцієнт утилізації відходів IV класу небезпеки	Закарпатська	0,01	-	-	-	-	-	-0,01	-
	Івано-Франківська	0,27	0,35	0,33	0,28	0,29	0,27	-	100,00
	Львівська	0,11	0,17	0,24	0,17	0,16	0,15	0,04	136,36
	Чернівецька	0,17	0,31	0,30	0,30	0,37	0,36	0,19	2,1 р.
	Україна	0,30	0,29	0,27	0,29	0,24	0,22	-0,08	73,33

Джерело: складено за даними: Статистичний збірник «Регіони України» 2020. Частина 1. Державна служба статистики України. 2021. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2021/zb/12/Reg_UL.pdf

Таким чином, результати аналізу дозволяють стверджувати про наявність цілого комплексу проблемних аспектів в частині екологічної безпеки та забруднення навколишнього природного середовища областей Карпатського регіону України. Особливо критичною є ситуація зі забрудненням атмосферного повітря у Івано-Франківській області, забрудненням водного басейну у Львівській області, а також низькими параметрами економіки природокористування у всіх аналізованих областях.

Це дає підстави для висновку про актуальність активізації політики розвитку еколого-орієнтованої економіки в аналізованих областях України. Така політика має бути системною і комплексною, що передбачає чітке утвердження її мети, завдань, визначення цільових орієнтирів, на досягнення яких будуть орієнтуватися застосовувані механізми, інструменти та засоби регулювання.

Таблиця 4

Економічні показники природокористування у Карпатському регіоні України, 2010, 2015–2019 рр.

Показники	Області	Роки						2020/2015	
		2015	2016	2017	2018	2019	2020	+/-	%
Капітальні інвестиції на охорону навколишнього природного середовища на 1 тис. осіб, тис. грн	Закарпатська	6,2	4,7	11,0	36,5	11,2	14,8	8,60	2,4 р.
	Івано-Франківська	65,5	86,7	268,9	213,9	181,6	178,2	112,70	2,7 р.
	Львівська	23,8	41,0	95,4	112,8	88,1	86,4	62,60	3,6 р.
	Чернівецька	20,6	15,2	26,2	23,7	33,4	32,8	12,20	159,2
	Україна	179,5	314,4	260,1	239,0	387,9	394,2	214,70	2,2 р.
Частка капітальних інвестицій на охорону навколишнього природного середовища у капітальних інвестиціях, %	Закарпатська	0,21	0,13	0,25	0,61	0,15	0,16	-0,05	x
	Івано-Франківська	0,94	1,51	3,82	3,13	2,67	2,54	1,60	x
	Львівська	0,45	0,56	1,00	0,98	0,71	0,7	0,25	x
	Чернівецька	0,67	0,52	0,80	0,58	0,73	0,75	0,08	x
	Україна	2,81	3,73	2,46	1,74	2,61	2,84	0,03	x

Джерело: складено за даними: Статистичний збірник «Регіони України» 2020. Частина 1. Державна служба статистики України. 2021. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2021/zb/12/Reg_UL.pdf

Вважаємо, що в основі мети політики в аналізованій сфері слід закласти забезпечення системного, узгодженого, збалансованого і сталого розвитку економічної, соціальної та екологічної систем.

Однак, за такого розвитку всі елементи політики (мета, цілі, механізми, інструменти та засоби) економічного зростання та розвитку соціальної сфери узгоджуються на предмет не тільки збереження, але й покращення природного середовища проживання людини. З-поміж завдань, наведених на рис. 1, провідне місце посідає відхід від практики, яка є на тепер, коли діяльність економічних агентів, перспективи та плани їх розвитку практично ніяк (окрім екологічного контролю за викидами прямих шкідливих речовин у воду та повітряний басейн) не погоджуються на предмет їх впливу на погіршення навколишнього природного середовища. Відповідно, держава потім відшкодує всі завдані негативні наслідки. Натомість, важливо впровадити сучасні прогресивні смарт-орієнтовані підходи до формування середовища проживання, організації систем виробництва, формування і розвитку соціальної та іншої інфраструктури забезпечення соціо-еколого-економічної рівноваги. Така практика дозволить упередити негативні наслідки.

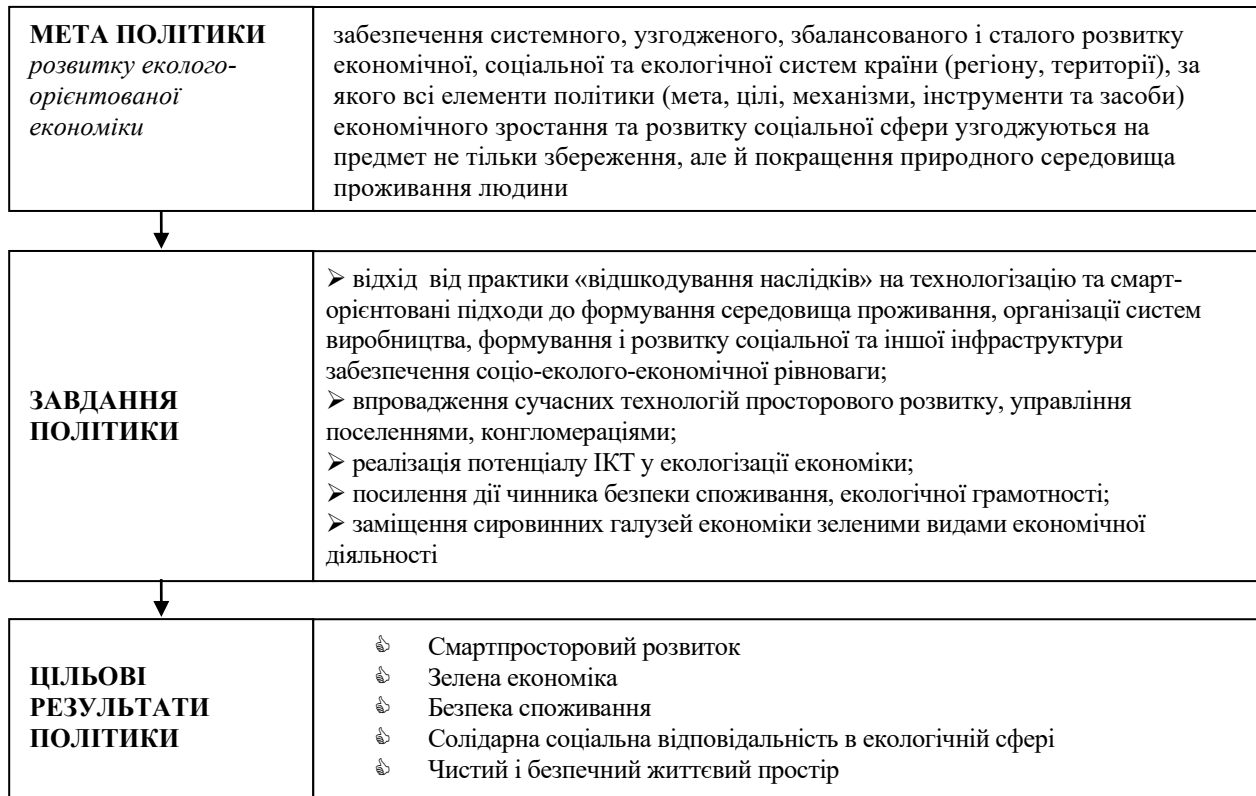

Рис. 1. Принципові положення розвитку еколого-орієнтованої економіки

Джерело: авторська розробка

Своєю чергою, ведемо мову про інноваційно-інвестиційний підхід до забезпечення розвитку еколого-орієнтованої економіки. Його базисні положення наведено на рис. 2.

Параметри інноваційно-інвестиційного забезпечення розвитку еколого-орієнтованої економіки мають і узгоджуватися з і визначати комплекс існуючих умов та чинників обумовлює потребу в застосуванні програмно-системного підходу до планування та реалізації політики економічного зростання і покращення якості життя населення через реалізацію визначених стратегічних пріоритетів, якими є смартпросторовий розвиток, зростання ролі секторів зеленої економіки, дотримання принципів безпеки споживання та соціальної відповідальності, формування чистого та безпечного життєвого простору.

Метою політики формування повноцінного інноваційно-інвестиційного забезпечення розвитку еколого-орієнтованої економіки має стати реалізація (на плановій системно-стабільній основі) практик комплексного впровадження ІКТ, провідних прогресивних технологічних інновацій, смарторієнтованих практик і підходів до екологізації галузей економіки, функціонування соціальної сфери та розвитку суспільства на загал з визначенням та залученням для таких цілей доступних та ефективних інвестицій. Її досягненню сприятиме формування відповідного ресурсного забезпечення за напрямками, які визначені на рис. 2. Їх задіяння дозволить втілити в життя цілий комплекс заходів, орієнтованих на активізацію інноваційно-технологічної діяльності та НДДКР на всіх рівнях (особи, домогосподарства, суб'єкта господарювання, громади, галузі, регіону і держави), орієнтованої на створення і впровадження нововведень у всіх аспектах, які стосуються впливу на довкілля, а також його збереження і покращення характеристик. З іншої сторони, такий підхід дозволить реалізувати систему заходів у сфері інвестиційної підтримки інноваційної активності в сфері розвитку еколого-орієнтованої економіки.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі

Комплекс існуючих умов та чинників обумовлює потребу в застосуванні еколого-орієнтованого підходу до планування та реалізації політики сталого розвитку економіки Карпатського регіону України. Стратегічними пріоритетами такого підходу мають стати: смартпросторовий розвиток, зростання ролі секторів зеленої економіки, дотримання принципів безпеки споживання та соціальної відповідальності, посилення резистентності системи охорони здоров'я, збалансування ринку праці й зайнятості населення, формування чистого та безпечного життєвого простору.

У частині забезпечення збереження навколишнього природного середовища необхідно реалізувати політику, метою якої є подолання екологічної кризи та покращення параметрів екологічної компоненти якості життя населення, а цільовими орієнтирами – збереження і відновлення природного капіталу;

забезпечення чистоти повітря, води і території; перехід до зеленої економіки; формування моделі екологічно доцільної поведінки суб'єктів господарювання, мешканців і гостей регіону.

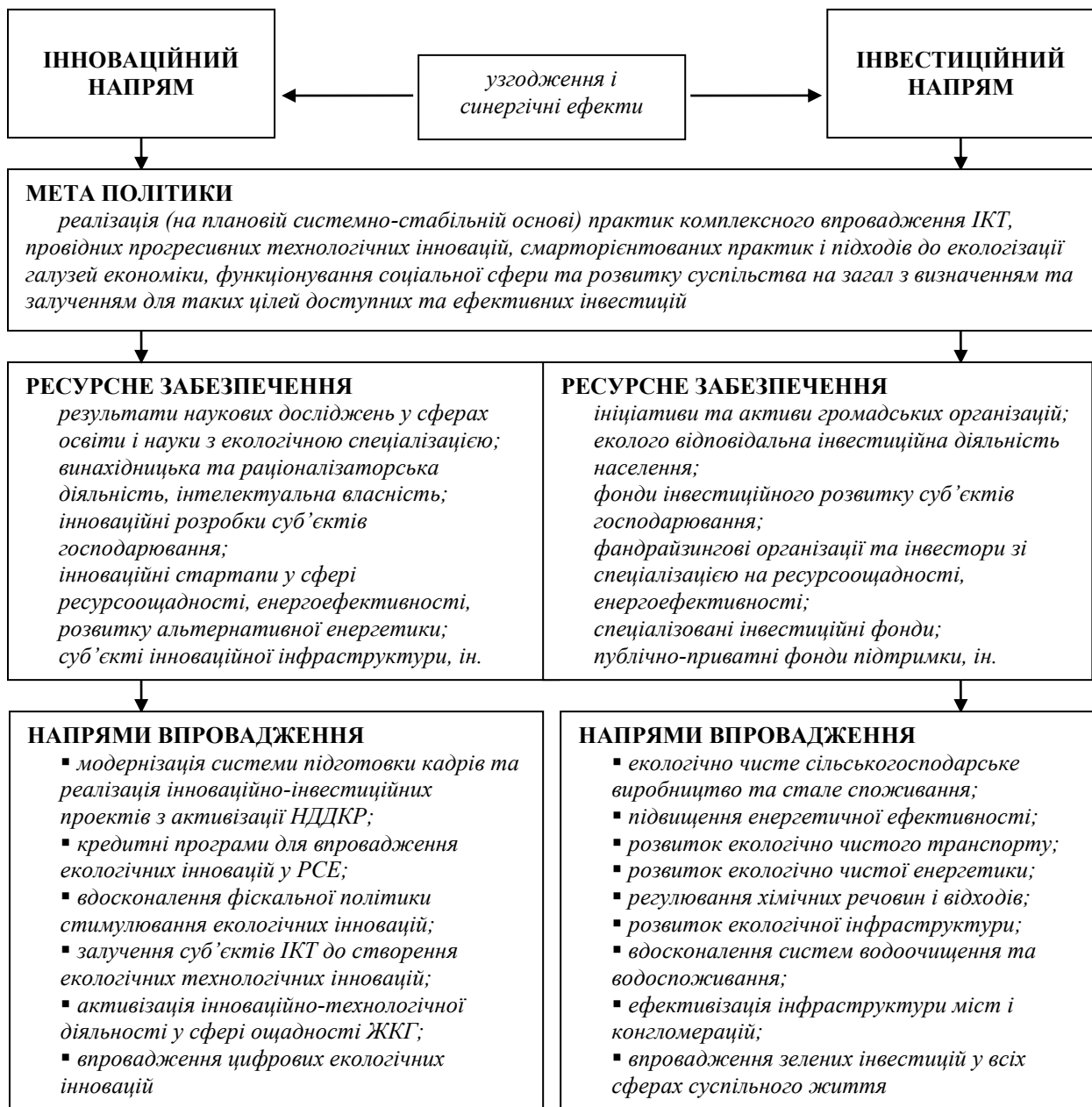

Рис. 2. Параметри інноваційно-інвестиційного забезпечення розвитку еколого-орієнтованої економіки
Джерело: авторська розробка

Критично важливим аспектом ефективізації процесу розвитку еколого-орієнтованої економіки регіону є формування його якісного інноваційно-інвестиційного забезпечення. Метою політики в цій сфері є реалізація (на плановій системно-стабільній основі) практик комплексного впровадження ІКТ, провідних прогресивних технологічних інновацій, смарторієнтованих практик і підходів до екологізації галузей економіки, функціонування соціальної сфери та розвитку суспільства на загал з визначенням та залученням для таких цілей доступних та ефективних інвестицій. Важливо забезпечити узгодження та синергію інноваційного та інвестиційного блоків розвитку еколого-орієнтованої економіки. При цьому ключовими напрямками впровадження заходів інноваційного напрямку є: екологічно чисте сільськогосподарське виробництво та стале споживання; підвищення енергетичної ефективності; розвиток екологічно чистого транспорту; розвиток екологічно чистої енергетики; регулювання хімічних речовин і відходів; розвиток екологічної інфраструктури; вдосконалення систем водоочищення та водоспоживання; ефективізація інфраструктури міст і конгломерацій; впровадження зелених інвестицій у всіх сферах суспільного життя. Тоді як інвестиційного – екологічно чисте сільськогосподарське виробництво та стале споживання; підвищення енергетичної ефективності; розвиток екологічно чистого транспорту; розвиток екологічно

чистої енергетики; регулювання хімічних речовин і відходів; розвиток екологічної інфраструктури; вдосконалення систем водоочищення та водоспоживання; ефективізація інфраструктури міст і конгломератів; впровадження зелених інвестицій у всіх сферах суспільного життя

Подальші наукові дослідження у визначеному напрямі стосуються деталізації джерел формування інноваційного та інвестиційного забезпечення реалізації державної політики забезпечення розвитку еколого-орієнтованої економіки.

Література

1. Aguiar M., Bils M. Has Consumption Inequality Mirrored Income Inequality? *American Economic Review*, 2015. № 105. P. 2725-2756.
2. Berenger V., Verdier-Chouchane A. Multidimensional Measures of Well-Being: Standard of Living and Quality of Life Across Countries. *World Development*, 2007. № 7(35). P. 1259–1276.
3. Bergstrand K., Mayer B., Brumback B., Zhang Y. Assessing the Relationship Between Social Vulnerability and Community Resilience to Hazards. *Social Indicators Research*, 2015. № 122(2). P. 391-409.
4. Diamond R. The Determinants and Welfare Implications of US Workers' Diverging Location Choices by Skill: 1980-2000, *American Economic Review*, 2016. № 106. P. 479–524.
5. Diener E. O. Personality, Culture, and Subjective Well-being: Emotional and Cognitive Evaluations of Life. *Annual Review of Psychology*, 2003. № 54. P. 403-425.
6. Keys B. J., Mahoney N., Yang H. What Determines Consumer Financial Distress? Place and Person-Based Factors, NBER Working Paper, 2020. 400 p.
7. McLaughlin S., Cooper J.A. A multi-scale coastal vulnerability index: a tool for coastal managers? *Environmental Hazard*, 2010. № 9(3). P. 233-248.
8. Rothbaum J. L. Comparing Income Aggregates: How do the CPS and ACS Match the National Income and Product Accounts, 2007-2012, US Census Bureau, SEHSD Working Paper, 1. 2015. 242 p.
9. Vasylytsiv T., Mulska O., Levytska O., Kalyta O., Kohut M., Biletska I. External migration and endogenous development nexus: Challenges for the sustainable macroeconomic policy. *Estudios de Economia Aplicada*, 2021. № 39(8). <https://doi.org/10.25115/eea.v39i8.4770>
10. Webb E., Blane D., McMunn A., Netuveli G. Proximal predictors of change in quality of life at older ages. *Journal of Epidemiology and Community Health*, 2011. № 65(6). P. 542-547.
11. Ziem D. Influential publications in ecological economics revisited. *Ecological Economics*. 2016. № 123. P. 68-76.